

Oponentský posudek diplomové práce Tadeáše Kovaříka *Lidské tělo v české paremiologii*
(*Etnolingvistická studie*)

Předložená diplomová práce je věnována tematice z oblasti kognitivní lingvistiky a etnolingvistiky – jazykovému obrazu lidského těla a jeho částí v příslovích uvedených ve slovníku *Česká přísloví* Václava Flajšhansse.

Práce se vyznačuje promyšlenou a dobře koncipovanou kompoziční výstavbou. Její text je zpracován přehledně, kapitoly jsou členěny pomocí desetinného třídění. První dvě kapitoly mají víceméně teoretickou povahu, představují kognitivnělingvistická východiska a pojetí frazeologie a paremiologie a jejich přístupy k výzkumu přísloví. Ve třetí kapitole je stručně charakterizován excerpovaný materiál. Jádro práce představuje čtvrtá kapitola zaměřená na výskyt pojmenování jednotlivých částí těla (somatismy) ve výkladových slovnících (SSJČ, SSČ) a v uvedené Flajšhansově sbírce přísloví. Návazně a obdobně pátá a šestá kapitola představují jazykový obraz řeči a smyslů v příslovích. Po stručném závěru následují seznamy pramenů, odborné literatury a přílohy se seznamy bazových slov souboru s uvedením počtu přísloví, v nichž se nacházejí, a seznam vyexcerpovaných přísloví.

Obsah diplomové práce je srozumitelně a vesměs jednoznačně formulovaný, text celkově prokazuje dobrou jazykovou úroveň. K práci mám dílčí připomínky či otázky jako podklad k diskusi při obhajobě. Uvádím je v přehledu:

1) Východiska a metodologie práce

Téma diplomové práce je v kontextu naší kognitivní lingvistiky a etnolingvistiky aktuální, mnohé (i základní) pojmy jsou relativně nové, nejednotně vymezené a užívané. Na druhé straně se mění a vlivem nových přístupů vyvíjí pohled i na samou frazeologii a přísloví. Očekávala bych proto v teoretické části práce hlubší vhled a zevrubnější úvod do paremiologie; i vzhledem k tomu, že se konstatuje novost či nevyhraněnost této subdisciplíny (s. 19), by to bylo užitečné.

2) Obsah, materiál a potenciál jeho využití v práci

Autor podle jasně a přehledně daných kritérií příslovcí (s. 25) vyexcerpoval z dané sbírky útvary, které tato kritéria splňují. To je jistě záslužné. Nicméně v textu práce jsou přísloví pouze zaznamenávána postupně, až schematicky podle bazových slov (somatismů) a jejich dílčích významů. Zůstávají odděleně, jako jednotlivá jazyková vyjádření, snad i jako dílčí

jazykové obrazy (či „obrázky“) bez vzájemného propojování, uvádění souvislostí, přesahů, odlišností. Text jako celek postrádá návaznost – tak se např. mnohdy opakuje stejná struktura výkladu u téhož přísloví na dvou místech, obsahuje-li dva somatismy. Obsah aplikačních kapitol se tak stává přehledem, poctivě a důkladně provedeným, ale chybí jeho interpretace. Text čtu jako dobrý základ, východisko, ale poněkud postrádám ucelenější obraz tělesnosti, jeho fixace v českých příslovích. Ačkoliv je materiál jasně vymezen, uzavřen, očekávala bych, že bude využit aktivněji, tvůrčím způsobem – autor jako rodilý mluvčí češtiny jistě přísloví zná z úzu, a tak by se – byť i jen příležitostně – komentáře, hodnocení, zaujetí vlastního postoje jistě nabízely a obohatily by obsah diplomové práce. Takto zůstal materiál celkově víceméně pouze v prezentaci.

3) Formální stránka práce

Drobné formulační a formální nedostatky jsem vyznačila v rukopisu práce, viz např.: chyby v interpunkci např. na s. 47, 48, 54, 55, 56, 77, 81, 88 aj.

s. 9: *Jedním ze základních postulátů kognitivismu proto zní...*

s. 17: *pomocí slov, které označují části těla*

s. 31: „*mít horší kůži*“ – zřejmě „*hroší kůži*“?

s. 68: *Tyto orgány a činnosti jsou spolu v souladu – jaké něco člověk v srdci cítí, tak také mluví.*

4) Interpretace a příklady

s. 44: *byla tam hlava na hlavě, kolik hlav, tolik smyslů* – postrádám: *víc hlav víc ví*

s. 48–60: Bylo u somatismu jazyk v metonymickém významu zaznamenáno užití *zli jazykové*?

Závěr: Práce Tadeáše Kovaříka splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm velmi dobře.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.

oponentka práce

Praha 31. 8. 2015